

Na de Brexitverkiezingen : het Verdeeld Koninkrijk

*De nu reeds beruchte 'Brexit-verkiezingen' van 12 december in het Verenigd Koninkrijk sloegen velen met verstomming, maar eigenlijk deden die verkiezingen niet anders dan het ook beruchte Brexitreferendum van juni 2016 bevestigen. Engeland stemde nog steeds overtuigend voor het verlaten van de EU, Schotland en de 'Six Counties' van Ierland stemden even overtuigend tegen Brexit. In elk 'landsdeel' van het niet meer zo verenigde koninkrijk gebeurde dat op een eigen specifieke manier. De Brexit lijkt nu een voldongen feit, toch als het aan de Engelse kiezer ligt: eind januari verlaat het land de EU en daarmee is die discussie in principe afgesloten. Voor Schotland en de Ierse counties begint het dan echter pas. In Schotland klinkt de roep om een tweede onafhankelijkheidsreferendum luid en in Noord-Ierland klinkt een gelijkaardig pleidooi voor een referendum voor Ierse eenheid. De Britse premier **Boris Johnson** wil van geen referendum weten, de Schotse premier **Nicola Sturgeon** wil er absoluut een. Een confrontatie naar Catalaans voorbeeld in de maak?*

Wales

Maar eerst nog even naar Wales. Deze regio stemde destijds ook in meerderheid voor Brexit, en nu kon de Conservatieve partij er nieuwe zetels binnen halen. Let wel: Labour blijft er de sterkste, met 22 van de 40 Welshe zetels en 40,9% van de stemmen, maar moest zes zetels aan de partij van Johnson afstaan. Het Welsh-nationalistische Plaid Cymru houdt stand met vier zetels, namelijk zetels van de minder bevolkte en nog meer traditionele Welshe westkust. Die resultaten weerspiegelen min of meer het referendum van 2016. Interessant is dat migratie daar een heel grote rol speelde, en wel, ironisch genoeg, in 'omgekeerde' richting. Terwijl de 'Brexiteers' vaak naar de grote instroom van migratie wezen als argument om uit de EU te vertrekken, toonde onderzoek aan dat het in Wales net vooral migranten waren die massaal voor Brexit stemden: namelijk Engelse migranten die naar Wales migreerden (The Guardian, 22 september). Professor Dorling van de universiteit van Oxford wijst wat dat betreft op gepensioneerden die naar het rustigere landelijke Wales verhuizen, en ook de door bouwpromotoren gestuwde vastgoed-speculatie speelt een rol: er zijn Welshe dorpen die op een korte tijd vol werden gebouwd met hele nieuwe wijken vol nieuwe woningen (en buitenverblijven), bestemd voor meer kapitaalcrachtige kopers - wat dus meestal Engelsen zijn. Ongeveer 21% van de huidige inwoners van Wales is in Engeland geboren, en bijna een kwart van die Engelsen is 65 jaar of ouder. Gemeenten en gebieden met een groot aantal Engelse inwijkelingen stemden veel meer voor Brexit. Zonder die relatief re-

Krachtsmeting in de maak tussen Londen en Edinburgh

cente massale Engelse immigratie zou Wales wellicht voor 'remain' gestemd hebben. In Wales is er dus volop een demografische verschuiving aan de gang die zonder beleidswijziging het land verder zal verengelsen, en verrechtsen. Het is zeer de vraag in hoeverre Plaid Cymru nog in staat zal zijn die verengelse Welshe dorpen en gemeenten te veroveren.

Schotland

Schotland dan: dat stemde massaal voor de SNP, wat eigenlijk geen verrassing was. De Schotten stemden al in meerderheid tegen Brexit, en de SNP maakte daar de kern van haar electorale campagne van. Dat deden de liberal-democrats ook, maar die konden dat niet verzilveren: netto blijven ze op vier Schot-

se zetels hangen. Eigenlijk was deze verkiezingsoverwinning van de SNP haast onvermijdelijk, want de tegenstelling tussen Schotland en Engeland was voor iedereen duidelijk en stond heel centraal in de campagnes. De liberaal-democraten konden met hun anti-Brexit doch 'pro-union' campagne net daarom niet overtuigen in de haalbaarheid van hun programma: iedereen wist reeds dat Engeland het VK sowieso uit de EU zou stemmen, een stem voor de lib-dems zou daar niets aan veranderen. Dus het enige alternatief voor EU-gezinde Schotten was de SNP, in de hoop dat die een sterk genoeg mandaat zou krijgen om Schotland desnoods uit dat VK te halen en alsnog bij de EU te kunnen blijven. Die nuchtere vaststelling was een groot probleem voor de liberale voorvrouw **Jo Swinson**, die ondanks (of dankzij?) de steun van **Guy Ver-**

hofstadt niet meer herkozen raakte in haar Schotse kieskring.

Nog op de avond van de verkiezingen zelf maakte de glansrijke overwinnaar Nicola Sturgeon van de SNP zich sterk dat 'indyref2' een feit zou zijn. Met 48 van de 59 Schotse zetels kreeg de SNP een sterk mandaat van de kiezer voor een nieuw referendum. Boris Johnson liet meteen weten dat er geen komt. Dat belooft dus tot een stevige confrontatie te zullen leiden. Technisch gezien heeft Johnson de wet aan zijn kant, want volgens de 'Scotland Act' die de gedecentraliseerde bevoegdheden regelt moet Schotland toestemming vragen voor een referendum. En Johnson wees erop dat het eerste referendum een 'once in a generation' zaak was. In zijn regering klonk het ook dat er geen referendum zou komen zelfs al zou de SNP weer een meerderheid halen bij de Schotse parlementsverkiezingen van 2021 (London Times, 16 december). Een verdere herziening van de Schotland Act om meer bevoegdheden te verschuiven (waaronder eventueel die over referenda) is wat de Tories betreft ook niet aan de orde. Een blijvende 'nay' van Westminster wordt een probleem voor de Schotse premier Sturgeon, want dan zal ze moeten kiezen tussen volgzzaamheid aan de Britse autoriteiten, of naar Catalaans voorbeeld voor de ongehoorzaamheid kiezen, en hoe dat voorbeeld verloopt zien we vandaag. Een 'illegaal' Schots referendum dreigt net als het Catalaanse geen enkele politieke erkenning te krijgen, zeker als het nee-kamp dat referendum boycot en dus delegitimeert. Nicola Sturgeon wees burgerlijke ongehoorzaamheid alvast nog niet definitief af als optie. **Pete Wishart**, een van de Schotse verkozenen in het Brits Lagerhuis van de SNP, waarschuwde dan weer dat een overhaast (en mogelijk illegaal) referendum die kiezers zou kunnen weggagen die nu voor het eerst SNP stemden. Volgens hem moet het nu vooral gaan om wat hij zelf omschrijft als 'gentle persuasion' (The National, 27 december).

Schotland maakt zich op voor onafhankelijkheidsmanifestatie op 2 mei

Ierland

In de 'Six Counties', officieel Noord-Ierland, zorgden de verkiezingen ook voor een ferme verschuiving. De radicaal unionistische en ultraconservatieve DUP verloor de symbolisch belangrijke zetel van noord Belfast aan aartsvijand Sinn Féin, de radicale Ierse republikeinse partij. **Nigel Dodds**, de voormalige DUP-verkozene daar sinds 2001, was het gezicht bij uitstap van de DUP-fractie in Westminster, maar moet nu baan maken voor **John Finucane** van SF. De DUP-zetel van zuid Belfast ging dan weer naar de SDLP, de iets gematigder Iersgezinden, die zelf trouwens een zetel overnamen van Sinn Féin. Vierde speler in Noord-Ierland is de centristisch-liberale "neutrale" Alliance Party, dat één Ierse zetel bezet. Globaal genomen is de uitslag een ramp voor de unionisten gebleken: de twee Iersgezinde partijen Sinn Féin en SDLP hebben samen nu negen zetels, één meer dan de unionisten, en dat is een historische primeur. De verschuiving is op zich weliswaar betrekkelijk klein, maar zal zeker een rol spelen in het politieke debat in de komende maanden. Binnen republikeinse kringen, zowel bij Sinn Féin zelf als bij dissidente bewegingen daarbuiten, klinkt nu de roep om een referendum voor Ierse hereniging.

Noord-Belfast koos voor Finucane (Sinn Féin)!

Over het waarom van deze historische verkiezingsuitslag in Noord-Ierland kunnen lange analyses geschreven worden, maar kort gezegd speelt enerzijds Brexit natuurlijk weer een rol, anderzijds is er ook al langere tijd een demografische verschuiving aan de gang in het nadeel van de (conservatief protestantse) unionisten. DUP zag zich ook in een vrij onmogelijke positie geplaatst: de burger stemde in meerderheid tegen Brexit, waar ze zelf campagne vóór voerde. Dat Brexit nu het Ierse eiland weer scherper in twee dreigt te delen, twee decennia na de Goede Vrijdag-akkoorden, valt moeilijk bij de publieke opinie te verdedigen, maar elke toegeving aan Ierse kant om de grens toch zo poreus mogelijk te houden impliceert een nieuwe grens 'door de Ierse zee' en dat is voor de unionisten even moeilijk te verkopen aan de achterban. Brexit is voor hen een ramp en voor de Ierse republikeinen een enorm politiek geschenk, want het geeft de Ierse hereniging meer legitimiteit.

En nu?

De verkiezingen hebben duidelijk lelijk huisgehouden in het politieke landschap van dat blijkbaar niet meer zo 'Verenigde' Koninkrijk. De Engelsen hebben hun Brexit gekregen, wat op zich een legitieme politieke keuze is, maar ze hebben er hun eigen 'union' mee op het spel gezet. Britse commentatoren wezen er overigens op dat er een nieuw fenomeen aan ten grondslag ligt: een specifiek Engels nationalisme dat al enige tijd de kop op steekt, voor wie het niet veel uitmaakt dat Schotland en Noord-Ierland uit de ooit beminde 'union' zouden vertrekken. **Mike Nesbitt**, oud-leider van de Ulster Unionist Party, verwoordde het ongeveer zo: de grote ironie is dat unionisten altijd het grote gevaar van Ierse nationalisten zagen, maar eigenlijk is het Engels nationalisme dat (BBC, 13 december).

Hoe het nu verder zal gaan in Schotland en Noord-Ierland zal van veel factoren afhangen. Een koppig 'nay' van Westminster zou wel eens tot heel 'onbritse' scherpe mobilisaties van burgers kunnen leiden, en op het groene eiland zijn de 'troubles' nooit ver weg. De rol van Europa zal hier weer cruciaal zijn. Men zou van de eurocratie verwachten dat ze toch op zijn minst nog Schotland en Ierland zouden steunen in hun pogingen integraal bij de EU te blijven, maar dan steken de Catalanen natuurlijk meteen hun vinger op. Voorlopig ligt de bal in het kamp van Boris Johnson, hij zal bepalen welke richting het zal uit gaan.

Kevin DE LAET

Op 2 mei vindt in Glasgow de volgende 'march for independence' plaats. Verwacht wordt dat dit de grootste manifestatie ooit voor Schotse onafhankelijkheid zal zijn.